

Etterligning og forbilde

Vi kjenner vår rolle som oppdrager, og vi har lagt merke til at barna hermer oss på godt og vondt, men hvor dypt dette virker, og hvor sterkt dette elementet er, er det vanskelig å bære bevisst med seg i hverdagen.

"Oppdragelse er selvoppdragelse" Dette er et sitat fra Steiner, men også andre pedagoger har hevdet tilsvarende, for eksempel den samtidige russiske pedagogen Lev Vygotsky. Setningen har en dobbel bunn, nemlig: Du kan aldri lære noe i en annens indre, kun legge til rette, by frem, demonstrere eller forklare. Selve læringen er en indre aktivitet. Ingen læring, ingen oppdragelse eller tilegning av ferdigheter kan skje i en annen enn en selv!

På den ene side: Vi kan altså aldri oppdra andre enn oss selv!

På den andre side: Vår oppgave består i å *være* omgivelser og å skape omgivelser for *barnet som oppdrar seg selv*.

- Barnet skaper sine vaner og handlingsmønstre via etterligning.
- Barnet åpner rom for sine følelser gjennom de rom vi lar oppstå.
- Barnet bygger sitt språk, sine indre bilder, sine forestillinger og sine tanker på våre ord og våre holdninger.

Speilnevroner, et instrument

En kan undre seg over hvordan barnet er i stand til å ta til seg den enorme mengde med kunnskap de gjør, særlig i sine første leveår. For 10-15 år siden oppdaget forskere i Italia ved en tilfeldighet det de først kalte "monkey-see – monkey-do – celler" i hjernen. De oppdaget at hjerneceller hos en forsøksape reagerte nøyaktig likt da en forsker strakte seg etter peanøtter, som når apen selv forsynte seg. Siden har disse cellene fått betegnelsen "speilnevroner", og de viser seg å finnes hos alle pattedyr. Flest og mest nyansert er de tilsynelatende hos mennesket. Her *kan* mye av det store spranget mellom menneske og dyr ligge. I hjernens speilnevroner opptas bevegelsesmønstre nøyaktig uten at musklene i de aktuelle lemmene er med. Speilnevronenes virkning henger imidlertid sammen med interesse og opplevelse av mening. En skadet fotballspiller kan trene teknikk ved å se fotball. Apen hadde lyst på peanøttene, mannens bevegelse var meningsfull og interessant for den. Hadde forskeren strukket seg etter en blyant, hadde oppdagelsen neppe vært gjort... Speilnevronene setter oss ikke bare i stand til å kopiere handlinger, men også til å reagere følelsesmessig som våre medmennesker. De reagerer når vi ser en som faller og slår seg eller ikke rekker bussen. Har vi selv hatt en lignende opplevelse, gir reaksjonen oss mening, og vi er medopplevende. Vi har et medfødt instrument til å utvikle empati. Speilnevroner er likevel ikke dypst sett årsak til menneskets fenomenale evne til læring, medopplevelse og etterligning. De er kun instrumentet for læring, medopplevelse og

etterligning. På samme måte er øyet ikke årsak til synet, men kun et av instrumentene vi utviklet for å sanse verden og hjernen ikke årsak til tanken- kun instrument vi utviklet for å forstå den.

Livsnært arbeid

Etterligningen via speilnevronene henger sammen med mening, med hensiktsmessighet. Det vi voksne gjør, med hvilken intensjon vi handler og hvordan vi utfører handlingen, blir derfor av stor betydning. I steinerbarnehagene legger vi vekt på det vi kaller "livsnært arbeid". Hverdagslige, gjennomskubare gjøremål som har betydning for livet i barnehagen. Matlaging, blomsterstell, vasking, stryking, hagearbeid, reparasjoner, snekring etc. Vi er i et kontinuerlig samspills- og omsorgsarbeid med barna, med hverandre og med omgivelsene. Det er de daglige, nære bevegelsene i arbeidsprosessene, som gir den dype vanen gjennom etterligningen.. Det er de voksne forbildene rundt barna, opplevelser, inntrykk og mening som er lekeinnholdets kilder. Derfor betyr det noe hvordan vi bruker verktøy, beveger strykejernet, legger sammen tøy, rører i gryten og går over gulvet. Derfor betyr handlinger, tanker og sammenheng så mye. Derfor betyr språket vårt så mye. Derfor betyr det så mye hvordan vi behandler barna og hverandre, hvordan vi behandler tingene og rommet rundt.

Medlæring - vi setter spor

Både barn, foreldre og samfunn har forventninger til barnehagen. De gir oss utfordringer og oppgaver. Våre viktigste oppdragsgivere er nettopp barna selv. Vi tar oppgavene alvorlig og lager virksomhetsplaner, delmål og mål. Uansett hvor høye mål vi setter, vil imidlertid etterligningen og læringen avhenge av våre innerste, ubevisste intensjoner. Gleden og entusiasmen – eller det motsatte, - er avgjørende for om barna skal ta noe til seg. Våre holdninger, våre tanker, vår dagsform smitter."Medlæring" skjer kontinuerlig, det er en – akk – så slitsom, erkjennelse. – Kanskje lærer barna like mye på tross av, som på grunn av våre opplegg. Det er ikke til å unngå at barna også tar til seg våre uvaner og våre feil. Vi er bare mennesker. Vi har med oss vår dagsform, våre følelser og vår tilkortkommenhet hvor vi går og står.